

ATVIROJI VAGYSTĖ IR JOS KVALIFIKAVIMO YPATUMAI

Armanas Abramavičius

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Baudžiamosios justicijos katedros profesorius
socialinių mokslų (teisės) daktaras
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
Tel. (+370 5) 236 6167

Andželika Vosyliūtė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Baudžiamosios justicijos katedros lektorė
socialinių mokslų (teisės) daktarė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
Tel. (+370 5) 236 6167
El. paštas: <andzelika.vosyliute@tf.vu.lt>

Straipsnyje nagrinėjamas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178 straipsnio (vagystė) 2 dalyje numatytas kvalifikuojamasis veikos požymis „atvirai“. Pateikiama šio požymio samprata baudžiamosios teisės moksle ir teismų praktikoje, atskleidžiami tam tikri probleminiai šio požymio nustatymo aspektai ir kai kurie su šiuo požymiu susiję kvalifikavimo ypatumai.

Article is devoted to analysis of Overt theft as aggravating theft, that is foreseen in Paragraph 2 of Article 178 (theft) of The Criminal Code of the Republic of Lithuania. The conception of Overt theft under criminal law science and jurisprudence is given. The article reveals some peculiarities of incrimination and qualification of the aggravated theft.

Įvadas

Įsigaliojus 2003 m. Lietuvos Respublikos baudžiamajam kodeksui (toliau BK) vagystė buvo suprantama kaip slapta ar atviras nesmurtinis svetimo turto pagrobimas, todėl tuo metu svetimo turto pagrobimas atvirai buvo kvalifikuojamas pagal BK 178 straipsnio 1 dalį kaip paprasta vagystė. Vėliau buvo nuspręsta griežtinti atsakomybę už atvirą svetimo turto pagrobimą, todėl įstatymų leidėjas papildė vagystę kvalifikuojančių požymių sąrašą, į BK 178 straipsnio 2 dalį įtraukdamas naują požymį – *atvirai*. Taigi požymis *atvirai* kvalifikuoja svetimo turto pagrobimą nuo 2007 m. liepos 21 dienos¹.

Pabrėžtina, kad šio požymio įtraukimą į vagystę kvalifikuojančių požymių sąrašą lėmė ta aplinkybė, kad 2004 m., nustačius vagystę kvalifikuojantį požymį *kišenvagystė*, įstatyme atsirado nelogišku-

¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 7, 38, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 166, 167, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 194, 196, 197, 198, 198⁽¹⁾, 198⁽²⁾, 199, 202, 213, 214, 215, 225, 227, 228, 231, 233, 235, 252, 256, 257, 262, 284, 285, 312 straipsnių, priedo pakeitimo ir papildymo, XXVI, XXX skyrių pavadinimų pakeitimo ir kodekso papildymo 256⁽¹⁾, 257⁽¹⁾ straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 81-3309.

mas. Asmens, pagrobusio daiktą iš drabužių, rankinės ar nešulio, veiksmai buvo kvalifikuojami pagal BK 178 straipsnio 2 dalį, o jei jis pagrobė daiktą su visu drabužiu, nešuliu ar rankine, padaryta veika buvo kvalifikuojama pagal BK 178 straipsnio 1 dalį ir asmuo baudžiamas švelniau, nes jo padarytų nusikalstamų veiksmų neapėmė kvalifikuojantis požymis *kišenvagystė*². Pritartina įstatymų leidėjai siekti suvienodinti atsakomybę minėtomis situacijomis, tačiau diskutuotina dėl tam pasirinkto būdo. Juk nelogiškumą lėmė ne atviro turto pagrobimo ir kišenvagystės nevienodas vertinimas, o skirtingas turto pagrobimo iš rankinės ar pan. ir tiesiogiai iš asmens kvalifikavimas. Manytina, kad šią problemą spręsti būtų buvę tikslingiau pakoreguojant kišenvagystės sąvoką (t. y. ją apibrėžti kaip svetimo turto, kurį nukentėjusysis turi su savimi, pagrobimas, kaip tai padaryta kitose šalyse, pvz., Švedijoje, kai kuriose JAV valstijose, o ne nustatant naują kvalifikuojantį požymį – *atvirai*). Tokių požymių numatymas be reikalo sunkina teismų praktiką, nes dažnai ta pati situacija gali būti kvalifikuojama pagal abu požymius (kišenvagystė padaryta atvirai), o tam tikrais atvejais turto iš nukentėjusiojo rankų pagrobimas būtų vertinamas kaip paprasta vagystė (žr. toliau). Be to, diskutuotina, ar požymis *atvirai* daro įtaką šios veikos pavojingumo laipsnio pakitimui. Kai kurie teisininkai (V. I. Plochova) neigia akivaizdžią šio požymio įtaką vagystės pavojingumui ir nurodo, kad baudžiamosios teisės teorijoje nustatyti kriterijai (kaltininko didesnis įžūlumas ir suvokimas, kad gali tecti pavartoti smurtą prieš turto savininką ar kitą kaltininkui pašalinį asmenį³), kuriais grindžiamas atviros vagystės didesnis pavojingumas, yra nepagrįsti. Visų pirma nepakankamai įtikinamas tvirtinimas, kad kaltininkui atvirai turtą pagrobiant atsiranda galimybė panaudoti smurtą prieš nukentėjusįjį, nes dažniausiai atvirai turtą grobdamas kaltininkas prieina prie nukentėjusiojo iš nugaros ar šono ir nutraukia kepurę, ištraukia iš rankos ar nuplėšia nuo peties rankinę. Visais atvejais kaltininkas tikisi sėkmės dėl staigių, netikėtų judesių, galimybės greitai pasislėpti ir, žinoma, dėl nukentėjusiojo fizinio silpnumo (paprastai atvirų vagysčių aukomis tampa mažamečiai, nepilnamečiai ir moterys). Svetimo turto ištraukimas staigiu judesiu taip pat dažnai įvyksta slapta: tik netekęs kepurės ar rankinės ir pamatęs nubėgantį kaltininką su jo turtu nukentėjusysis suvokia, kas įvyko⁴. Nukentėjusiajam pradėjus šaukti, o kaltininkui dėl to atsisakius tęsti vagystę ir išmetus paimtą turtą, veika kvalifikuojama kaip pasikėsinimas padaryti paprastą (slaptą) vagystę. Taigi turto pagrobimas tiesiogiai iš nukentėjusiojo ar jo rankų ne visada kvalifikuotinas pagal BK 178 straipsnio 2 dalį. Todėl diskutuotina, ar įstatymų leidėjai nustačius vagystę kvalifikuojantį

² *Aiškinamasis raštas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 20, 38, 42, 45, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 172, 178, 182, 225, 227, 231, 252, 284, 285 straipsnių, XXVI skyriaus pavadinimo pakeitimo įstatymo projekto“*. Lietuvos Respublikos Seimas, 2007.

³ Daugelis autorių (A. Drakšienė, A. I. Boicov, A. V. Grišin, N. A. Lopašenko ir kt.) atviros vagystės didesnį pavojingumą grindžia kaltininko didesniu įžūlumu, kartu ir suvokimu, kad gali tecti panaudoti smurtą prieš turto savininką ar kitą kaltininkui pašalinį asmenį. Pasak A. Drakšienės, kaltininko veikimas žinant, kad pašaliniai asmenys supranta jo veiksmų pobūdį, bet ignoruojant šią aplinkybę, rodo didesnį jo įžūlumą (žr.: ABRAMAVIČIUS, A., *et al. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Vilnius, 2001, p. 347); A. I. Boicovas pabrėžia, kad atviras turto grobimas ne tik objektyviai padidina pagrobimo pavojingumą, bet ir rodo subjekto asmenybės socialinį pavojingumą – jis ignoruoja turto savininko ar kitų kaltininkui pašalinių asmenų buvimą ir dėl to gresiantį pavojų būti atpažintam, išaiškintam ir sulaukytam nusikaltimo vietoje su įkalčiais. Čia, kitaip nei slaptosios vagystės atveju, kaltininkas pasikliauja ne pašaliečių nebuvimu ar nematymu jo veiksmų, o kitomis aplinkybėmis: savo veiksmų netikėtumu ir įžūlumu, staigiu pasišalinimu iš nusikaltimo vietos, pašalinių asmenų sutrikimu ar neryžtingumu, kurį gali nulemti baimė patirti galimą smurtą. Be to, išvengti kaltininko smurto ne visada įmanoma. Kaltininkas, kuris atima turtą iš jį turinčio ar saugančio asmens, negali atmesti ir tos aplinkybės, kad jam teks susigrumti su nukentėjusioju (žr.: БОЙЦОВ, А. И. *Преступления против собственности*. СПб, 2002, p. 426); A. V. Grišinas nurodo, kad atviras, skirtingai nei vagystė, ir dažniausiai nukentėjusiajam netikėtas turto užvaldymas apima potencialų pavojų panaudoti smurtą, būtina savininko ar kito turto valdytojo pasipriešinimui nugalėti (žr.: ГРИШИН А. В.; КУЗЬМИН В. А.; МАЙОРОВ В. А. *Уголовное право Российской Федерации*. Москва, 2006, p. 300). Tą patį teigia ir N. A. Lopašenko (žr.: ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления против собственности*. Москва: ЛексЭст, 2005, p. 306).

⁴ ПЛОХОВА, В. И. *Ненасильственные преступления против собственности*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003, p. 230–235.

požymį – *atvirai* – pavyksta pasiekti norimų tikslų, t. y. suvienodinti atsakomybę už svetimo turto pagrobimą iš rankinės ar pan. (kišenvagystę) ir, pavyzdžiui, tiesiogiai iš nukentėjusiojo rankų.

Be to, kaip rodo teismų praktikos svetimo turto pagrobimo atvirai byloje analizė, Lietuvos teismų praktika, nagrinėjant minėtas bylas, yra nevienoda. Lietuvos ir kitų šalių baudžiamosios teisės teoretikų A. Drakšienės, O. Fedosiuko, N. A. Lopašenkos, A. I. Boicovo, V. I. Plochovos, V. V. Vieklenko, A. T. H. Smito ir kt. darbuose, teismų praktikoje atskleidžiami tam tikri šio požymio turinio aspektai, nagrinėjami jo inkriminavimo ypatumai, tačiau išsamiai ir sistemineiškai šis požymis nėra išanalizuotas.

Tinkamas vagystę kvalifikuojančio požymio *atvirai* nustatymas turi ypatingą praktinę reikšmę – padeda atskirti administracinį nusižengimą nuo nusikalstamos veikos, baudžiamąjį nusižengimą nuo nusikaltimo, paprastą nusikaltimą nuo kvalifikuoto. Kvalifikuojantis kaltininko veiką požymis lemia, kad vietoj administracinio nusižengimo ar baudžiamojo nusižengimo inkriminuojamas apysunkis ar net sunkus nusikaltimas, už kurį kyla daug sunkesnių teisinių padarinių. Taigi neišsamus vagystę kvalifikuojančio požymio *atvirai* ištyrimas, netikslus jo įvertinimas dažnai lemia klaidingą vagystės kvalifikavimą, neteisingos baismės kaltinamajam paskyrimą, nevienodą baudžiamojo įstatymo supratimą ir taikymą.

Šio darbo tikslas – išanalizuoti Lietuvos BK 178 straipsnio 2 dalyje numatytą vagystę kvalifikuojantį požymį *atvirai*, pateikti šio požymio sampratą, atskleisti šio požymio inkriminavimo problematiką ir kai kuriuos kvalifikavimo ypatumus. Šiam tikslui pasiekti buvo keliami šie uždaviniai: atlikti išsamią vagystę kvalifikuojančio požymio *atvirai* analizę; identifikuoti ir išanalizuoti šio vagystę kvalifikuojančio požymio inkriminavimo probleminius klausimus, suformuluoti pasiūlymus šiems klausimams spręsti; aptarti tam tikrus šio požymio kvalifikavimo ypatumus teismų praktikoje.

Rašant straipsnį naudotasi Lietuvos ir kitų šalių baudžiamaisiais įstatymais, teisės aktais, remtasi lietuvių, rusų, anglų teisininkų darbais, susijusiais su analizuojama tema. Darbe taip pat iširta ir apibendrinta 80 įvairių teismų sprendimų, susijusių su atviromis vagystėmis.

Straipsnyje problemos, susijusios su analizuojama tema, aptariamos naudojant lyginamąjį, analizės, istorinį, sisteminį, kritikos metodus, siekiant išnagrinėti vagystę kvalifikuojantį požymį – *atvirai* – ir jo inkriminavimo teismų praktikoje problematiką ir ypatumus.

1. Vagystę kvalifikuojančio požymio „atvirai“ samprata

Lietuvos baudžiamajame įstatyme sąvoka „atvirai“ nėra atskleista. Šis požymis parodo vagystės padarymo būdą. Tai nėra nauja sąvoka Lietuvos baudžiamojoje teisėje. Iki 1994 m. rugpjūčio 5 d. galiojant 1961 m. BK baudžiamoji atsakomybė už atvirąją vagystę buvo reglamentuojama atskirame straipsnyje ir sudarė savarankišką nusikaltimų nuosavybei sudėtį (BK 91, 147 straipsniai)⁵. Tuo metu atviroji vagystė buvo suprantama plačiau nei dabar – ji apėmė ir turto pagrobimą panaudojant nepavojingą gyvybei ar sveikatai smurtą, ir grasinimą panaudoti tokį smurtą (BK 91 straipsnio 2 dalis, 147 straipsnio 2 dalis). Kaip rašė A. Drakšienė: „<...> dėl akipilėsiškumo arba nepavojingo gyvybei ar sveikatai smurto pavartojimo arba grasinimo nukentėjusiajam pavartoti tokį smurtą atviroji vagystė buvo laikoma pavojingesniu bei sunkesniu nusikaltimu už slaptąją vagystę“⁶. 1994 m. liepos 19 d. įstatymu⁷ keičiant baudžiamąjį įstatymą, atvirosios vagystės kaip atskiro nusikaltimo neliko. Dalis požymių, susijusių su fizinės jėgos panaudojimu prieš nukentėjusįjį siekiant nugalėti jo pasipriešinimą, perkelta į plėšimo sudėtį, o veiksmai, nesuję su smurtu, priskirti paprastajai vagystei. Dėl to nuo 1994 m.

⁵ LTSR baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 1961, nr. 18-147.

⁶ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Baudžiamoji <...>*, p. 347.

⁷ 1994 m. liepos 19 d. įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, Pataisos darbų ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 60-1182.

rugpjūčio 5 d. iki 2007 m. liepos 21 d. ir slaptas, ir atviras svetimo turto pagrobimas buvo laikomas paprasta vagyste. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu plėšimo sudėtis apima bet kokį prievartinį svetimo turto užvaldymą, kalbant apie pagrobimą atvirai reikia turėti mintyje ne tik nesmurtinius atviro svetimo turto pagrobimo atvejus, bet ir atvejus, kai nenaudojama jokia prievarta.

Šiuo metu baudžiamosios teisės teorijoje vagystė laikoma atvirąja, kai kaltininkas veikia viešai, esant savininkui ar kitiems asmenims, nesantiems atvirosios vagystės bendrininkais, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą, o kaltininkas žino, kad šie asmenys supranta jo veiksmų pobūdį, bet ignoruoja šią aplinkybę⁸. Taigi, siekiant vagystę kvalifikuoti kaip atvirąją, būtina nustatyti du atvirumo požymio kriterijus: objektyvųjį ir subjektyvųjį.

1.1. Vagystę kvalifikuojančio požymio – atvirai – objektyvusis kriterijus

Kalbant apie objektyvųjį kriterijų baudžiamosios teisės doktrinoje ir teismų praktikoje yra įvairių nuomonių. A. Pėstininko, A. Drakšienės nuomone, vagystė laikoma atvirąja tada, kai kaltininkas veikia viešai, esant savininkui ar kitiems asmenims, kurie nėra atvirosios vagystės bendrininkai, bet suvokia neteisėto turto pagrobimo faktą⁹. Galiojant 1961 m. BK teismų praktika objektyvuoju požyriu atviru piliečių asmeninio turto pagrobimu laikė atvejus, kai kaltininkas veikė turto savininko arba kitų asmenų akivaizdoje¹⁰. Kiti autoriai (A. V. Naumovas, A. V. Grišinas, A. I. Boicovas, N. A. Lopašenko) nurodo, kad atviroji vagystė būtų tada, kai kaltininkas veikia esant savininkui ar kitiems, kaltininkui pašaliniam, asmenims, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą¹¹. Ši pozicija yra pagrįstesnė, nes pirmiau pateiktos sąvokos, kurios apima tokius atvirosios vagystės požymius, kaip antai „kaltininko veikimas kitų asmenų akivaizdoje“ arba „kaltininko veikimas esant asmeniui, kuris nėra atvirosios vagystės bendrininkas ir suvokia neteisėto turto pagrobimo faktą“, ne visada reiškia svetimo turto pagrobimą atvirai (žr. toliau). Manytina, kad atvirumo konstatavimą objektyvuoju požyriu lemia šios aplinkybės:

- 1) pagrobimas padarytas nusikalstamos veikos padarymo vietoje, esant kaltininkui pašaliniam asmeniui;
- 2) pašalinis asmuo pastebi ir suvokia kaltininko daromų veiksmų esmę;
- 3) pašalinis asmuo parodo, jog supranta, kad vyksta svetimo turto pagrobimas.

Tik visų paminėtų aplinkybių visuma sudaro objektyvųjį atviro pagrobimo kriterijų.

Kaltininkui pašalinis asmuo yra nukentėjęs (savininkas arba teisėtas turto valdytojas). Juo taip pat laikytini kiti asmenys, pradedant nuo turtą saugančių asmenų ir baigiant visiškai kaltininkui nežinomais asmenimis, kurie suvokia nusikalstamą kaltininko veiksmų pobūdį. Kaltininkui pašaliniais asmenimis nelaikytini visi asmenys, kuriais kaltininkas gali pasikliauti, kad jo neįduos bet kokiomis aplinkybėmis¹². A. I. Boicovas tokius asmenis įvardija kaip pasyviai nuolaidžiaujančius¹³. Tai gali būti kaltininko artimieji, draugai, geri pažįstami, asmenys, su kuriais kaltininkas anksčiau atliko bausmę ar darė nusikaltimus, ar su kuriais nuolat girtavo, kiti asmenys, kuriais kaltininkas pasitiki (t. y. suvokia, kad minėti asmenys neprieštarau jo daromai vagystei). Dėl to atvejai, kai turto pagrobimas daromas esant tiesioginių nusikalstamos veikos liudytojų (asmenims, nesantiems atvirosios vagystės bendrinink-

⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Vilnius, 2009, p. 289.

⁹ АБРАМАВИČИУС, А., et al. Baudžiamoji <...>, p. 347; Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso komentaras. Vilnius, 1989, p. 172.

¹⁰ Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso komentaras. Vilnius, 1989, p. 243.

¹¹ ГРИШИН А. В.; КУЗЬМИН В. А.; МАЙОРОВ В. А. Уголовное <...>, p. 301; БОЙЦОВ, А. И. Преступления <...>, p. 424; ЛОПАШЕНКО, Н. А. Преступления <...>, p. 304; Булл. ВС РФ. 2002. No 3, p. 21.

¹² ЛОПАШЕНКО, Н. А. Преступления <...>, p. 241.

¹³ БОЙЦОВ, А. И. Преступления <...>, p. 313.

kais, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą), kurie nėra kaltininkui pašaliniai asmenys, atviru pagrobimu nelaikytini. Antai teismas pagrįstai veika kvalifikavo kaip pasikėsinimą padaryti slaptąją vagystę, nors veika padaryta nusikaltimo vietoje esant E. K. draugei A. G., kuri suvokė pagrobimo faktą, tačiau nebuvo vagystės bendrininkė. A. G. su kaltinamąja gėrė alkoholinius gėrimus, kaltininkė galėjo ja pasitikėti, todėl ji nebuvo kaltininkei pašalinis asmuo¹⁴. Tačiau jei toks kaltininkui nepašalinis asmuo imtųsi kokių nors veiksmų užkirsti kelią svetimam turtui pagrobti (pavyzdžiui, reikalautų nutraukti neteisėtus kaltininko veiksmus), o kaltininkas to nepaisytų, veiksmai būtų kvalifikuojami kaip svetimo turto pagrobimas atvirai.

Atvirajai vagystei konstatuoti būtina ir sąlyga, kad kaltininkui pašalinis asmuo pastebi ir suvokia kaltininko daromų veiksmų esmę. Todėl kai svetimas turtas pagrobiamas nusikalstamos veikos padarymo vietoje esant kaltininkui pašaliniam asmeniui, tačiau šiam nepastebėjus pagrobimo fakto, atvirumo požymio nėra¹⁵. Tarkime, dėl įvairių aplinkybių (būdamas žmonių perpildytame viešajame transporte, užsnūdęs, girtas, apsvaigęs ir pan.) toks asmuo nemato ar nepastebi šios veikos darymo fakto. Be to, kaltininkui pašalinio asmens dėmesį gali tyčia atitraukti kaltininko bendrininkas. Antai, nors telefonas buvo pagrobtas esant nusikalstamos veikos padarymo vietoje ir nukentėjusiajam, ir liudytojams, tačiau jie nepastebėjo turto pagrobimo fakto, todėl veika pagrįstai kvalifikuota kaip slaptoji, o ne atviroji vagystė.

M. B. nuteistas pagal BK 178 straipsnio 4 dalį, nes A. J. S. sodybos kieme nuo stalo pagrobė A. J. S. priklausantį mobiliojo ryšio telefoną „Nokia 6030“ su telefono SIM kortele, bendros 200 Lt vertės, tuo nukentėjusiajam A. J. S. padarė 200 Lt turtinę žalą. Byloje nustatyta, kad visi gėrė alų. Po kurio laiko, M. B. išėjus, A. J. S. pasigedo savo mobiliojo ryšio telefono, kurį buvo pasidėjęs ant stalo¹⁶.

Kitoje byloje vagystė padaryta nukentėjusiajam (kaltininko tėvui) užmigus, dėl to veika kvalifikuota kaip slaptoji vagystė.

A. P. nuteistas pagal BK 178 straipsnio 1 dalį už tai, kad, būdamas bute ir pasinaudojęs tuo, kad nukentėjusysis A. P. užmigo, pagrobė svetimą A. P. priklausantį turtą – televizorių „LG“ 700 Lt vertės¹⁷.

Atvirumo požymio taip pat nėra, kai svetimas turtas pagrobiamas pašaliniam asmeniui pastebint pagrobimo faktą, tačiau nesuvokiant kaltininko veiksmų esmės¹⁸. Šiuo atveju kaltininkui pašalinis asmuo mato svetimo turto paėmimo faktą, tačiau dėl įvairių priežasčių klaidingai jį supranta. Tai gali būti turto pagrobimas iš asmenų, apsvaigusių nuo alkoholio ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, dėl apsvaigimo nesuvokiančių atliekamų neteisėtų veiksmų pobūdžio, arba turtas grobiamas matant mažamečiams ar neveiksniems asmenims, kurie dėl psichinių savybių nesuvokia to, kas vyksta.

Neturėtų būti kvalifikuojama kaip atviroji vagystė ir veika, kai grobiama matant daugeliui žmonių, kurie kaltininko veiksmus mano esant teisėtus (pavyzdžiui, svetimo automobilio pagrobimas miesto

¹⁴ Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-288-296-2008*. Kitų šalių teismai kaltininko draugu, kuriais jis gali pasikliauti, nesančių vagystės bendrininkais, taip pat nepripažįsta pašaliniais asmenimis. Antai Rusijos teismas pašalinio asmeniu nepripažino kaltininko draugės M. ir kaltininko Z. veiksmus per kvalifikavo iš atviro svetimo turto pagrobimo į slaptąją vagystę: „<...> M. yra Z. pažįstama. Jie iš anksto susitarę atėjo į kambarį, kuriame anksčiau lankydavosi Z., nukentėjusiosios L. leidimu, turėdami tikslą išgerti ir pernaktuoti. Z., pamatęs po lova audiomagnetolą, pasiūlė M. padaryti vagystę, tačiau pastaroji atsisakė ir buvo abejinga jo daromam nusikaltimui. Atsižvelgiant į tai, liudininkė M. nepatenka į sąrašą pašalinių ar kitų asmenų, kuriems esant padarytas svetimo turto pagrobimas. Z. suprato, kad M. yra jam artimas žmogus, ir buvo tikras, kad ji neišduos. Dėl to Z. veiksmai turi būti kvalifikuojami kaip slapta vagystė“ (žr.: Бюлл. ВС РФ, 1995, No 2. C. 6).

¹⁵ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Baudžiamoji <...>*, p. 347; Комментарий к уголовному кодексу Российской Федерации. Отв. ред. А. В. Наумов. Москва: Юристъ, 2004, p. 398.

¹⁶ Utenos rajono apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-19-373/2008*.

¹⁷ Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-76-276/2008*.

¹⁸ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Baudžiamoji <...>*, p. 347; ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления <...>*, p. 243; БОЙЦОВ, А. И. *Преступления <...>*, p. 314; Бюлл. ВС РФ. 2002. No 3.

gatvėje atrakinus jį turimu raktu, arba šaligatvio plytelių grobimas apsirengus specialiais darbininko drabužiais). Kaip nurodo G. N. Borzenkovas, „<...> tuo atveju, kai pašaliniai asmenys kaltininko veiksmus laiko teisėtais, t. y. kaip savininko, veika kvalifikuojama kaip slapta vagystė“¹⁹. Be to, svetimo turto pagrobimas iš mirusio asmens (pavyzdžiui, pagrobiami gatvėje sušalusio benamio drabužiai ir pan.) taip pat negali būti pripažintas atvirąja vagyste. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotą praktiką, „jei sumanymas užvaldyti turtą kilo ir buvo realizuotas po to, kai kaltininkas nužudė nukentėjusįjį, veika kvalifikuojama pagal BK 129 straipsnio 1 dalį, jei nėra kitų 2 dalyje numatytų kvalifikuojančių požymių, ir BK 178 straipsnį <...>“²⁰. Svetimo turto pagrobimas šiuo atveju turėtų būti kvalifikuojamas kaip slaptoji vagystė, jei buvo padarytas nesant kitų kaltininkui pašalinių asmenų, išskyrus nužudytą asmenį. Pagal Rusijos teismų praktiką, nebūtų atvirosios vagystės tada, kai iš nužudyto asmens pagrobiamas svetimas turtas, jei ketinimas pagrobti svetimą turtą kilo po nužudymo, kuris buvo padarytas ne iš savanaudiškų paskatų²¹.

Atviram pagrobimui konstatuoti būtina sąlyga ir tai, kad kaltininkui pašalinis asmuo parodytų suprantąs, jog vyksta svetimo turto grobimas. Antai, N. B. nuteistas už atvirąją vagystę, nes, prisipylęs kuro, sėdant ant motorolerio, degalinės darbuotojas G. D. bandė sulaukyti N. B., tačiau kaltininkas, ištrūkęs iš G. D. rankų, užšoko ant motorolerio ir iš degalinės teritorijos pabėgo²². Kitoje byloje M. B. prašė jo nusikalstamą veiką perkvalifikuoti į slaptają vagystę, tačiau teismas, atmesdamas jo prašymą, nurodė, kad M. B. veiką parduotuvėje stebėjo dvi liudytojos, kurios matė, kaip M. B. užsikišo du butelius sidro už sportinio švarko. Liudytoja S. A. įspėjo, kad M. B. nieko neimtų ir bandė jį sulaukyti, tačiau šis nieko nepaisydamas išėjo²³.

Todėl, kai svetimo turto pagrobimas padaromas pašaliniams asmenims stebint, tačiau apsimitant, kad nesuvokia, jog daromas pagrobimas, nagrinėjamas požymis netaikytinas²⁴. Pavyzdžiui, grobiama esant pašalinių asmenų (atsitiktinių keleivių viešajame transporte) ir šie teisingai suvokia kaltininko veiksmus (grobiamas svetimas turtas), tačiau dėl kokių nors priežasčių (bijodami kaltininko keršto) yra linkę nesikišti ir apsimeta nieko nesuprantą.

1.2. Vagystę kvalifikuojančio požymio – atvirai – subjektyvusis kriterijus

Kalbant apie turto pagrobimą atvirai, baudžiamosios teisės doktrinoje pabrėžiamas paties kaltininko subjektyvus situacijos suvokimas. A. Drakšienė, apibūdindama atvirąją vagystę, nurodo, jog „kaltininkas žino, kad pašaliniai asmenys supranta jo veiksmų pobūdį, bet ignoruoja šią aplinkybę“²⁵. A. V. Naumovo teigimu, pats kaltininkas turi suvokti atvirą turto pagrobimo pobūdį ir suprasti, kad jo veiksmus stebi pašaliniai asmenys, bet nepaisyti jų reakcijos²⁶. A. V. Grišinas pabrėžia, kad kaltininkas dažniausiai suvokia darą atvirą pagrobimą²⁷. Akivaizdu, kad, kaltininkui grobiant turtą iš nukentėjusiojo rankų, pastarasis suvokia veikęs atvirai²⁸, tačiau gali atsitikti ir taip, kad pagrobimo atvirumo objektyvusis ir subjektyvusis kriterijai nesutampa. Todėl ir Lietuvos, ir kitų šalių doktrinoje vyrauja

¹⁹ БОРЗЕНКОВ, Г. Н.; КОМИССАРОВ, В. С. *Курс уголовного права. Особенная часть. Том 3*. Москва, 2002, p. 421.

²⁰ Teismų praktikos bylose dėl nusikaltimų žmogaus gyvybei apžvalga. *Teismų praktika*, 2004, nr. 21, p. 219.

²¹ ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления* <...>, p. 241.

²² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-12-699/2016*.

²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-91/2013*.

²⁴ АБРАМАВИČИУС, А., et al. *Вадзітавоі* <...>, p. 347; ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления* <...>, p. 241.

²⁵ АБРАМАВИČИУС, А., et al. *Вадзітавоі* <...>, p. 347.

²⁶ *Комментарий к уголовному кодексу Российской Федерации*. Отв. ред. А. В. Наумов. Москва: Юристъ, 2004, p. 406.

²⁷ ГРИШИН А. В.; КУЗЬМИН В. А.; И МАЙОРОВ В. А. *Уголовное* <...>, p. 301.

²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-87/2010*.

nuomonė, kad esant objektyviųjų ir subjektyviųjų kriterijų kolizijai prioritetas teiktinas subjektyviajam kriterijui. A. Drakšienė²⁹, O. Fedosiukas³⁰, A. V. Naumovas³¹, I. J. Foinickij nemano esant atviru pagrobimu atveju, kai pašalinis asmuo pastebi, kad pagrobiamas svetimas turtas, tačiau kaltininkas yra įsitikinęs, kad veikia slapta. I. J. Foinickij teigia: „Sprendžiant apie veikos slaptumą didžiausią reikšmę turi subjektyvioji nusikaltimo pusė, t. y. kaltininkas turi suvokti, kad jo neteisėtų veiksmų nepastebi ir nesupranta kiti. Dėl to slaptąją vagystę laikomi ir tie atvejai, kai nukentėjusysis ar kiti asmenys, nesantys vagystės bendrininkais, iš tikrųjų stebėjo kaltininką, tačiau jis to nežinojo.“³² Šios pozicijos laikomasi ir Lietuvos, ir kitų šalių teismų praktikoje. Antai L. L. nuteistas už slaptąją vagystę, nes manė veikiąs slapta, nors turto pagrobimą stebėjo pašalinis asmuo³³. Vagysčių iš parduotuvių atvejais, kai turto pagrobimas užfiksuojamas vaizdo kameromis, veikos kvalifikuojamos kaip slaptosios vagystės³⁴. Pagal Rusijos Aukščiausiojo Teismo praktiką, jei savininkas, teisėtas turto valdytojas ar pašaliniai asmenys matė, kad vyksta turto pagrobimas, tačiau kaltininkas manė veikiąs slapta, veika kvalifikuojama kaip slaptoji vagystė³⁵.

Pabrėžtina, kad dėl veikos kvalifikavimo, kai kaltininkas mano veikiąs atvirai, nors iš tikrųjų taip nėra, autorių pozicijos skiriasi. Pavyzdžiui, I. J. Foinickij požiūriu, tik kaltininko nuomonė, kad jo daromą turto grobimą mato ir suvokia pašaliniai asmenys, tačiau iš tikrųjų taip nėra, nepadaro slaptos pagrobimo atviru³⁶. N. A. Lopašenko, A. I. Boicovo, Z. A. Niezmanovas, A. I. Ragoro nuomone, kaltininko įsitikinimas savo veiksmų atvirumu turi būti lygiai tiek pat reikšmingas veikai kvalifikuoti kaip ir jo siekis turtą užvaldyti slapta³⁷. Ši pozicija yra pagrįstesnė, nes ir šiuo atveju prioritetas turėtų būti teikiamas subjektyviajam kriterijui. Todėl, jei kaltininkas mano veikiąs atvirai, bet faktiškai turto paėmimas vyksta niekam nestebint arba stebint asmenims, kurie nesuvokia kaltininko neteisėtų veiksmų pobūdžio, veika pagal kaltininko tyčios kryptingumą kvalifikuojama kaip atviroji vagystė. Be to, pagal baudžiamojoje teisėje esamas klaidos taisyklės, kaltininko veiksmus reikėtų kvalifikuoti kaip pasikėsinimą padaryti atvirąją vagystę.

Pasitaiko atveju, kai kaltininkas, prieš pradėdamas vagystę, imasi tam tikrų priemonių, kad pagrobimas būtų slaptas, pavyzdžiui, slapta ir apgaule nukentėjusįjį apsvaigina narkotikais, alkoholiu, medikamentais. Teismų praktikoje tokie kaltininko veiksmai kvalifikuojami kaip plėšimas, nes tyčinis nukentėjusiojo nugirdymas ar apsvaiginimas įmaišius į gėrimą migdomųjų ar svaiginamųjų medika-

²⁹ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Baudžiamoji <...>*, p. 347.

³⁰ FEDOSIUKAS, O. (et al.) *Lietuvos baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Vilnius, 2013, p. 339.

³¹ *Комментарий к уголовному кодексу Российской Федерации*. Отв. ред. А. В. Наумов. Москва: Юристъ, 2004, p. 398; *Российское Уголовное право. Особенная часть*. Под. ред. А. И. Рагора. Москва, 2004, p. 156.

³² ФОЙНИЦКИЙ, И. Я. *Посягательства личные и имущественные*. Курс уголовного права. Часть Особенная. Спб., 1912, p. 189.

³³ Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-143-296-2008*.

³⁴ Jonavos rajono apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-47-814/2013*; Kauno apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-377-919/2017*; Kauno apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-233-966/2017*.

³⁵ Бюлл. ВС РФ. 2002. No 3; ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления <...>*, p. 246.

³⁶ ФОЙНИЦКИЙ, И. Я. *Посягательства <...>*, p. 189.

³⁷ N. A. Lopašenko teigia, kad, norint veiką kvalifikuoti kaip slaptą pagrobimą, turi būti nustatyti abu slaptos turto paėmimo būdo kriterijai. Nepakanka nustatyti buvus tik subjektyvų kriterijų, t. y. kaltininko supratimą, jis turįs būti patvirtintas ir objektyviuoju kriterijumi – aplinkybėmis, liudijančiomis, kad asmuo turėjo pagrindą savo veiksmus laikyti slaptais. Tačiau „vis dėlto pagal subjektyvaus suvokimo principą prioritetą reikėtų teikti subjektyviajam kriterijui“ (žr.: ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления <...>*, p. 245, 306). Tokios pozicijos yra ir kiti autoriai: O. Fedosiukas, A. I. Boicovas, Z. A. Niezmanova ir kt. (žr.: FEDOSIUKAS, O. (et al.) *Lietuvos <...>*, p. 339; БОЙЦОВ, А. И. *Преступления <...>*, p. 425; КОЗАЧЕНКО, И. Я.; НЕЗМАНОВА, З. А.; НОВОСЕЛОВ, Г. П. *Уголовное право. Особенная часть*. Москва, 2001, p. 227; *Российское Уголовное право. Особенная часть*. Под. ред. А. И. Рагора. Москва, 2004, p. 188, 189).

mentų, siekiant pagrobti jo turtą, vertintini kaip kitoks atėmimas nukentėjusiajam galimybės priešintis³⁸. Tačiau jei nukentėjusysis alkoholinius gėrimus, nors ir pasiūlius kaltininkui, vartojo savo noru, niekieno neverčiamas, turto pagrobimas nesant kitų kaltininkui pašalinių asmenų po to, kai nukentėjusysis užmigo nuo alkoholio, kvalifikuojamas kaip paprastoji (slaptoji) vagystė, jei nėra kitų šią veiką kvalifikuojančių požymių³⁹. Antai nukentėjusioji D. G. alkoholinius gėrimus gėrė savo noru, todėl jai užmigus padaryta vagystė pagrįstai kvalifikuota kaip slaptoji⁴⁰.

Taigi pagrobimą pripažinti atviru galima tik nustačius, kad jis padarytas nusikalstamos veikos vietoje dalyvaujant kaltininkui pašaliniam asmeniui, kuris pastebėjo vagystės faktą, suvokė kaltininko daromų veiksmų esmę ir parodė kaltininkui suprantąs, kad vyksta svetimo turto pagrobimas, o kaltininkas suvokė, kad veikia atvirai.

2. Atvirosios vagystės kvalifikavimo ypatumai ir kai kurios problemos

Dažniausiai svetimas turtas grobiamas arba nuo pradžios iki pabaigos atvirai, arba slapta. Tačiau kartais svetimo turto grobimas pradedamas slapta, o užbaigiamas atvirai ar net panaudojant prievartą⁴¹. V. I. Plochova nurodo, jog slaptosios vagystės esmė yra ta, kad asmuo ją darydamas stengiasi paimti turtą nesusidurdamas su asmeniu, kuris galėtų jam sutrukdyti. Kaltininkas vagia slapta, nes kitaip nemoka arba neturi galimybės (pavyzdžiui, nesugeba apgaudinėti, turto jam niekas nepatikėjo) arba nenori (tarkim, vengia smurto ar grasinimų). Tačiau ir grobiant turtą slapta gali netikėtai sutrukdyti savininkas, teisėtas turto valdytojas ar kitas kaltininkui pašalinis asmuo, pavyzdžiui, esantis name ar saugomoje teritorijoje, ir pan. Todėl baudžiamojoje teisėje kyla slaptosios vagystės peraugimo į atvirąją vagystę ar plėšimą problema⁴². Slaptoji vagystė gali virsti atvirąja, jei kaltininkas iš pradžių ketino veikti slapta, bet vėliau, užkluptas nukentėjusiojo ar kitų kaltininkui pašalinių asmenų, jiems matant sąmoningai tęsė grobimą siekdamas užvaldyti svetimą turtą⁴³.

J. K. nuteistas už atvirą svetimo turto pagrobimą, nes juvelyrinius dirbinius paėmė niekam nematant, bet, dar nepasibaigus nusikaltimui, jo daromą veiką pastebėjo liudytojas S. M., tačiau J. K. tęsė savo nusikalstamus veiksmus. <...> kaltinamųjų ketinimai slapta pagrobti prekes peraugo į atvirąją vagystę⁴⁴.

Tačiau jei kaltininkas, nusikalstamos veikos darymo vietoje užkluptas nukentėjusiojo ar pašalinių asmenų, atsisako ketinimų tęsti vagystę, t. y. paimti ar užvaldyti turtą (pavyzdžiui, išmeta paimtą turtą ten, kur buvo užkluptas), jo veiksmai kvalifikuojami kaip pasikėsinimas padaryti slaptąją vagystę⁴⁵. Tokios pozicijos laikosi ir Lietuvos teismų praktika⁴⁶.

³⁸ Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga. *Teismų praktika*, 2005, nr. 23, p. 320.

³⁹ ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления <...>*, p. 246; ВЕКЛЕНКО, В. В. *Квалификация хищений*. Омск, 2000, p. 88; Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga. *Teismų praktika*, 2005, nr. 23, p. 320.

⁴⁰ Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-317-463/2008*.

⁴¹ *Prievarta* yra platesnė sąvoka nei *smurtas*, nes ji apima ir smurtą, ir kitokios galimybės priešintis atėmimą.

⁴² ПЛОХОВА, В. И. *Ненасильственные <...>*, p. 230.

⁴³ АВРАМАВИČИУС, А., et al. *Бaudžiamoji <...>*, p. 347; ГРИШИН А. В.; КУЗЬМИН В. А.; МАЙОРОВ В. А. *Уголовное <...>*, p. 301; БОЙЦОВ, А. И. *Преступления <...>*, 425; *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации*. Отв. ред. А. В. Наумов. Москва: Юристъ, 2004, p. 406.

⁴⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-245-696/2015. Kauno apygardos teismas. Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-255-397/2015*.

⁴⁵ ГРИШИН, А. В.; КУЗЬМИН В. А.; МАЙОРОВ, В. А. *Уголовное <...>*, p. 301; БОЙЦОВ, А. И. *Преступления <...>*, p. 426; ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления <...>*, p. 249.

⁴⁶ Vilniaus miesto 1-asis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-288-296-2008; Kauno apygardos teismas. Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-255-397/2015*.

L. G. ir A. S. buvo nuteisti pagal BK 22 straipsnio 1 dalį ir 178 straipsnio 1 dalį už tai, kad, pašaliniam asmeniui N. M. pastebėjus svetimo turto grobimą ir pradėjus juos vyti, jie išmetė paimtą svetimą turtą (pastolius) ir mėgino pabėgti, tačiau buvo sulaikyti⁴⁷.

Jei svetimo turto grobimo metu kaltininkas susiduria su nukentėjusiojo pasipriešinimu ir pradeda su juo grumtis, atviroji vagystė virsta plėšimu⁴⁸. Vertinant tokias situacijas, visų pirma svarbu atsižvelgti į smurto naudojimo tikslą. Šiuo atveju smurtas turi būti naudojamas turint tikslą užvaldyti turtą⁴⁹, o smurto naudojimas siekiant išvengti sulaikymo ar turint kitą tikslą (pavyzdžiui, iš pykčio neradus ką pagrobti, iš chuliganiškų paskatų ir pan.) kvalifikuojamas atskirai nuo vagystės, atsižvelgiant į sveikatos sutrikdymo laipsnį⁵⁰. Antai teismas padarė išvadą, kad nuteistasis fizinį smurtą prieš nukentėjusįjį naudojo iš chuliganiškų paskatų, dėl to veiką kvalifikavo kaip atvirąją vagystę ir viešos tvarkos pažeidimą, o ne kaip plėšimą⁵¹.

Tačiau kartais teismai, nors smurtas buvo naudojamas siekiant užvaldyti turtą, nepagrįstai neinkriminuoja plėšimo.

V. V. buvo nuteistas pagal BK 22 straipsnio 1 dalį ir 178 straipsnio 1 dalį, 138 straipsnio 1 dalį už tai, kad 2003 m. <...> namo laiptinės pirmame aukšte pasikėsino atvirai pagrobti svetimą nukentėjusiajai A. D. priklausantį bendros 218,13 Lt vertės turtą, paskui, sugriebęs už A. D. rankose laikomų maišų ir juos tempdamas, nukentėjusiajai jų nepaleidžiant, šią pargriovė ir vilko laiptais durų link, padarė jai

⁴⁷ Klaipėdos miesto apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-724-158/2007*.

⁴⁸ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Baudžiamoji <...>*, p. 365; ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления <...>*, p. 249; WALKLEY, J. T. *Larceny aspects* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.johnwalkleylaw.com/PracticeAreas/Larceny.asp>>. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, jei nukentėjusysis priešinasi kaltininkui ir ima su juo grumtis, atviroji vagystė virsta plėšimu (žr.: Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga. *Teismų praktika*, 2005, nr. 23, p. 339; Australijos pavyzdinio baudžiamojo kodekso apžvalgoje (MPC) nurodyta, kad vagystė iš kišenės paprastai nelaikoma plėšimu, tačiau jei kaltininkui nepavyksta ištraukti pinigines ir įvyksta nukentėjusiojo grumtynės su kaltininku, kvalifikuojamas plėšimas [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://wings.buffalo.edu/law/bclc/web/website.codecomp2.htm>>, p. 69–72.

⁴⁹ Kai kurios šalys šį tikslą įtvirtina baudžiamuosiuose įstatymuose. Pagal Anglijos 1968 m. Vagystės aktą (*Theft Act*) plėšimas – kai asmuo panaudoja fizinį smurtą ar grasinimus panaudoti tokį smurtą siekdamas pagrobti svetimą turtą (žr.: CLARKSON, C. M. V. *Understanding Criminal Law. Fourth edition*. London, 2005, p. 241); pagal Vokietijos BK 252 straipsnį, jei kaltininkas aptinkamas nusikaltimo vietoje ir prieš kitą asmenį panaudoja fizinį smurtą ar grasiną jo gyvybei ar sveikatai norėdamas išlaikyti grobiamą daiktą, tai jis padaro plėšimą (Уголовный кодекс ФРГ, 1871, p. 143). Tokio tikslo būtinumą pabrėžia ir teoretikai, ir teismų praktika. Pavyzdžiui, J. T. Walkley pabrėžia: jei rankinė palikta be priežiūros ir kas nors ją pagrobė, bus vagystė. Jei kaltininkas pastumia ar pargriauna nukentėjusįjį norėdamas pagrobti rankinę, – plėšimas. WALKLEY, J. T. *Larceny aspects* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.johnwalkleylaw.com/PracticeAreas/Larceny.asp>>; Australijos pavyzdinio baudžiamojo kodekso (*Model Criminal Code*) apžvalgoje teigiama, kad plėšimo atveju fizinis smurtas naudojamas norint pagrobti svetimą turtą [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://wings.buffalo.edu/law/bclc/web/website.codecomp2.htm>>. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, „jei vagystės būdu grobiant turtą, tačiau dar jo neužvaldžius, panaudojamas smurtas siekiant išlaikyti paimtą turtą, tokia veika kvalifikuojama kaip plėšimas“ (žr.: Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga. *Teismų praktika*, 2005, nr. 23, p. 319; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-87/2010*; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-152/2013*).

⁵⁰ ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления <...>*, p. 249; Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga. *Teismų praktika*, 2005, nr. 23, p. 319. Antai byloje pagrįstai Š. Š. veiksmai kvalifikuoti kaip du nusikaltimai (pasikėsinimas padaryti plėšimą ir sveikatos sutrikdymas), nes kaltininkas ketino pagrobti svetimą turtą, tačiau nieko neradęs ir supykęs ant nukentėjusiojo dėl to, kad šis neturėjo pinigų, vieną kartą spyrė A. J. į galvą, šiam nuo smūgio parkritus nutempė jį apie tris metrus ir paliko ant Lazdijų upelio kranto; mušdamas ir tempdamas <...> nežymiai A. J. sužalojo (žr.: Kauno apygardos teismas. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr.1A-507-238/2007*). Šioje byloje inkriminuotas pasikėsinimas padaryti plėšimą, nes kaltininkas naudojo psichinį smurtą ir prieš užvaldydamas turtą, tačiau jei kaltininkas nebūtų naudojęs smurto prieš užvaldydamas turtą, o jo neradęs iš pykčio būtų naudojęs fizinį smurtą, jo veika būtų kvalifikuotina kaip atviroji vagystė ir sveikatos sutrikdymas, o ne plėšimas.

⁵¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-272-648/2015*.

nesunkų sveikatos sutrikdymą, tačiau nusikaltimo nebaigė dėl priežasčių, nepriklausančių nuo jo valios, t. y. nukentėjusiajai nepaleidus krepšių ir pradėjus šauktis pagalbos, pabėgo neužvaldęs turto⁵².

Nors šiuo atveju kaltininkas ketino padaryti atvirąją vagystę, tačiau nukentėjusioji nepaleido krepšių, buvo velkama laiptais, dėl to jai buvo sutrikdyta sveikata, kitaip tariant, kaltininkas ir pargriuvus nukentėjusiajai nesiliovė grobti turto ir tik kai nukentėjusioji pradėjo šauktis pagalbos, atsisakė tęsti grobimą, todėl jo veiksmai peraugo į plėšimą. Jei kaltininkas būtų atsisakęs tęsti vagystę nukentėjusiajai pargriuvus, jo veika turėtų būti kvalifikuojama kaip pasikėsinimas padaryti atvirąją vagystę. Be to, jei pargriovimas būtų sutrikdęs sveikatą ar sukėlęs fizinį skausmą, veiksmai turėtų būti kvalifikuojami pagal dvių nusikaltimų sutaptį.

Pagal dvių nusikaltimų (atvirosios vagystės ir sveikatos sutrikdymo) sutaptį kvalifikuotini ir tie atvejai, kai kaltininkas panaudoja fizinį smurtą neturėdamas tikslo pagrobti svetimą turtą, ir tik paskui jam kyla noras užvaldyti nukentėjusiojo turtą. Todėl kaltininko veiksmai, kai smurtas naudojamas kitoms tikslams (iš chuliganiškų paskatų, pavydo, abipusių peštynių), o noras atimti ir pasisavinti turtą atsiranda jau panaudojus smurtą, plėšimu nelaikomi net ir tais atvejais, kai kaltininkas pasinaudoja pirmiau padaryto nusikaltimo padariniais (nukentėjusiojo išgąščiu, sveikatos sutrikdymu, bejėgiška būkle)⁵³. Antai teismas G. M. ir E. S. pagrįstai nuteisė už vagystę, o ne už plėšimą: „<...> dar prieš konfliktą tikslo užvaldyti nukentėjusiojo turto kaltininkai neturėjo. Pasisavinti daiktus mintis kilo jau po konflikto, pamačius iškritusius daiktus.“⁵⁴ Australijos pavyzdinio baudžiamojo kodekso (*Model Criminal Code*) apžvalgoje nurodoma, kad jei fizinio smurto naudojimas yra tik atsitiktinis (*merely coincidental*), pavyzdžiui, jei kaltininkas ginčo metu partrenkia nukentėjusįjį ir šiam iš kišenės iškrinta pinigėlis, kurią kaltininkas pagrobia, plėšimas neinkriminuotinas, nes smurtas buvo naudojamas neturint tikslo pagrobti svetimą turtą, ir kaltininko veika kvalifikuojama kaip vagystė (*theft*) ir sveikatos sutrikdymas (*assault*)⁵⁵. Plėšimo metu panaudotas fizinis smurtas yra ne nusikalstamos veikos tikslas, o tik priemonė pagrobti svetimą turtą. Tačiau, jei asmens sumanymas pagrobti turtą kyla naudojant smurtą, veika kvalifikuojama kaip plėšimas⁵⁶.

Taigi ir šiuo, ir kitais atvejais, kad viena veika peraugtų į kitą, svarbus ir nusikalstamos veikos baigtinumo momentas. Slaptoji vagystė peraugti į atvirąją vagystę ar plėšimą gali tik iki užvaldant svetimą turtą (kol nusikaltimas dar nebaigtas). Dėl to baigto pagrobimo atveju slaptosios vagystės peraugimas į atvirąją negalimas. Antai teismas pagrįstai nuteisė A. S. už slaptąją vagystę, nes, nors jis ir buvo sulaikytas nukentėjusiojo, tačiau turto pagrobimas jau buvo baigtas. Kaip nurodė nukentėjusysis: „<...> grįžęs namo pastebėjo, kad nebėra keturių pastolių stovų ir metalinio karučio, buvusių prie sandėliuko. Vaikščiodamas po kiemą jis pamatė vienračio karučio vėžes ant sniego ir avalynės pėdsakus. Nusekęs paskui juos, Lvovo gatvėje sulaikė vyriškį, kuris stūmė metalinį karutį, kuriame buvo įdėti maiše keturi pastolių stovai <...>“⁵⁷ Lygiai taip pat smurtinių veiksmų panaudojimas po baigtos vagystės negali liudyti apie vieno nusikaltimo peraugimą į kitą ir smurtiniai veiksmai turi būti kvalifikuojami atskirai. Antai baudžiamosios teisės teorijoje ir teismų praktikoje pabrėžiama, kad smurto

⁵² Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga. *Teismų praktika*, 2005, nr. 23, p. 339.

⁵³ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Baudžiamoji <...>*, p. 366; ГРИШИН А. В.; КУЗЬМИН В. А.; МАЙОРОВ В. А. *Уголовное <...>*, p. 306; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-571/2006*.

⁵⁴ Marijampolės rajono apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-18-416/2008*.

⁵⁵ [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://wings.buffalo.edu/law/bclc/web/website.codecomp2.htm>>.

⁵⁶ Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga. *Teismų praktika*, 2005, nr. 23, p. 320.

⁵⁷ Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-330-276/2008*; ВС СССР Пленум 5 сентября 1986. No. 11.

veiksmai, padaryti po nusikaltimo, siekiant išvengti sulaikymo ar išsaugoti vagystės būdu pagrobtą turtą, negali būti kvalifikuojami kaip plėšimas ir turėtų būti vertinami atskirai, atsižvelgiant į padarytų veiksmų pobūdį ir padarinius, greta vagystės⁵⁸.

Reikia pažymėti, kad baigta vagystei konstatuoti nepakanka paimti svetimą turtą, jis turi būti užvaldytas⁵⁹. Todėl plėšimo atveju prievarta gali būti naudojama ir turtui paimti, ir jam užvaldyti. Kaip teigia A. Drakšienė: „Plėšimo atveju svarbu, kad turto užvaldymo procese prievartos priemonės būtų panaudojamos prieš atimant turtą, turto užvaldymo metu arba siekiant jį išlaikyti tuoj po atėmimo momento.“⁶⁰ Taigi, norint teisingai kvalifikuoti veiką, būtina tiksliai nustatyti turto pagrobimo baigtinumą, nes, pripažinus atvirąją vagystę baigta, nebūtų galima konstatuoti ir jos peraugimo į plėšimą. Antai Anglijoje nagrinėjant bylą⁶¹ buvo ginčijama, jog nukentėjusysis buvo laikinai surištas tik tam, kad kaltininkas, padaręs vagystę, galėtų pasprukti, dėl to surišimas negali būti traktuojamas kaip smurtas, būtinas plėšimo sudėčiai. Tačiau apeliacinis skundas buvo atmestas, nes turto grobimas yra betrunkantis veiksmas, ir nuspręsti, ar jis buvo baigtas, ar ne, turi prisiekusieji. Profesorius Griew tokias situacijas siūlo laikyti plėšimu ir nurodo, kad būtų keista, jei nebūtų laikomas plėšimu atvejis, kai vagis paima moters rankinę ir paskui suduoda jai, kad nebandytų atgauti turto, arba suriša, kad negalėtų išsikviesti pagalbos.

Lietuvos teismų praktikoje kaltininko veiksmai, kai jis po svetimo turto paėmimo panaudoja fizinį smurtą siekdamas jį išlaikyti, paprastai kvalifikuojami kaip plėšimas:

V. T. buvo nuteistas pagal BK 180 straipsnio 1 dalį už tai, kad <...> turėdamas tikslą pagrobti svetimą turtą, nuplėšė nuo L. U. kaklo mobilųjį telefoną, o šiai bandant jį sulaikyti, du kartus ranka sudavė jai į pilvą ir pabėgo, padarė nukentėjusiajai 1 020 Lt turtinę žalą⁶². Kitoje byloje svetimo turto grobimo metu dujų balionėlio papurškimas nukentėjusiajam į akis ir kaklą siekiant išlaikyti svetimą turtą vertintinas kaip plėšimas⁶³.

Tačiau tais atvejais, kai kaltininkas po turto paėmimo, siekdamas jį išlaikyti, panaudoja ne fizinį, o psichinį smurtą, veikos kvalifikuojamos skirtingai. Antai teismas kaltinimą perkvalifikavo iš plėšimo į atvirąją vagystę esant tokioms aplinkybėms:

A. Z. <...> mokyklos teritorijoje, būdamas neblaivus, priėjo prie nukentėjusiojo I. P. ir, pamatęs jo rankoje mobilųjį telefoną, paprašė jį parodyti. Nelaukdamas, kol telefonas bus paduotas, pats paėmė jį ištraukdamas I. P. iš rankų ir įsidėjo į savo drabužių kišenę. Nukentėjusiajam keletą kartų pareikalavus grąžinti telefoną, kaltinamasis liepė jam eiti iš čia, nes priešingu atveju gausiąs į galvą⁶⁴.

⁵⁸ DRAKŠIENĖ, A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*, 2000, t. 37, p. 21, 22; *Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso komentaras*. Vilnius, 1989, p. 169; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senatas. Nutarimas „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*, 2005, nr. 23, p. 319; SMITH, A. T. H. *Property offences. The protection of property through the criminal law*. London, 1994, p. 412; CLARKSON, C. M. V. *Understanding<...>*, p. 413; ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления <...>*, p. 249; *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации*. Отв. ред. А. В. Наумов. Москва: Юристъ, 2004, p. 408.

⁵⁹ Pabrėžtina, kad svetimo turto pagrobimo baigtumo momentas esant skirtingoms vagystėms yra nevienodas. Paprastai vagystė laikoma baigta, kai kaltininkas įgyja realią galimybę faktiškai valdyti turtą, naudotis ir disponuoti juo savo nuožiūra (žr.: VOSYLIŪTĖ, A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje. *Teisė*, 2007, t. 64, p. 135–152).

⁶⁰ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Baudžiamoji <...>*, p. 363.

⁶¹ SMITH, A. T. H. *Property offences. The protection of property through the criminal law*. London, 1994, p. 414.

⁶² Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1089-05/2004*. Kitoje byloje taip pat pagrįstai atmestas kaltininko apeliacinis skundas, kuriuo prašoma jo veiką iš plėšimo perkvalifikuoti į vagystę ir sveikatos sutrikdymą: Apylinkės teismas tinkamai kvalifikavo R. R. veiką pagal BK 180 straipsnio 2 dalį, nes nukentėjusysis sužalotas siekiant išsaugoti pagrobtą turtą, pareikalavus nukentėjusiajam grąžinti jo pagrobtą turtą (žr.: Kauno apygardos teismas. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-068-462/2006*).

⁶³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-488/2011*.

⁶⁴ Alytaus rajono apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-70-224/2008*.

Šioje byloje grasinimas panaudoti fizinį smurtą buvo išreikštas po telefono paėmimo, tačiau dar esant nebaigtai vagystei. Be to, kaltininkas grasino norėdamas išlaikyti svetimą turtą, o ne tam, kad išvengtų sulaikymo, todėl, kaip ir fizinio smurto panaudojimas, kol vagystė dar nėra baigta, grasinimai panaudoti fizinį smurtą, siekiant išlaikyti paimtą svetimą turtą, turėtų būti vertinami kaip plėšimas, o ne kaip atviroji vagystė. Kitoje byloje tokie veiksmai pagrįstai kvalifikuoti kaip plėšimas:

E. J. nuteistas pagal BK 180 straipsnio 1 dalį už tai, kad, būdamas nepilnametis, Kaune <...>, grasinamas panaudoti fizinį smurtą, pagrobė svetimą turtą, būtent, priejęs prie D. A. ir pareikalavęs atiduoti kuprinę, paėmė D. A. kuprinę, iš jos ištraukė mobiliojo ryšio telefoną „Samsung SGH-E700“ 350 litų vertės, o D. A. paprašius minėtą telefoną gražinti, pagrasino jai perpjauti kojas ir paimtą mobiliojo ryšio telefoną „Samsung SGH-E700“ pasiėmęs pasišalino <...>⁶⁵.

Taigi, kad atviroji vagystė peraugtų į plėšimą, svarbus laiko veiksnys (smurtas turi būti panaudotas iki turto pagrobimo baigtumo) ir prievartos panaudojimo tikslas – siekiant pagrobti turtą. Todėl atviru pagrobimu, o ne plėšimu pripažintini tie atvejai, kai grobimo metu smurtas naudojamas ne paimtam turtui išlaikyti, o siekiant išvengti atsakomybės už nusikalstamą veiką arba prievarta panaudojama pagrobus turtą.

Pabrėžtina, kad kai kuriose šalyse (Švedijoje, Turkijoje, Kanadoje, Japonijoje⁶⁶) smurto naudojimas ir po baigtos vagystės laikomas plėšimu. Antai pagal Švedijos BK 8 skyriaus 5 straipsnį plėšimu laikomi ir tie atvejai, kai po vagystės padarymo kaltininkas sulaikomas ir sulaikymo metu pasipriešina, panaudoja fizinį smurtą ar grasinimus prieš asmenį, kuris ketina atgauti pagrobtą turtą. Pagal Kanados BK 343 straipsnį, plėšimas bus ir tada, jei kaltininkas grobimo metu ar tuoj pat prieš grobdamas ar pagrobęs turtą sužaloja, sumuša, suduoda ar panaudoja bet kokią fizinį smurtą prieš nukentėjusįjį⁶⁷. Kitos šalys tokius veiksmus kriminalizuoja kaip atskirus nusikaltimus. Pavyzdžiui, Lenkijos BK 281 straipsnyje numatyta baudžiamoji atsakomybė, jei kaltininkas, siekdamas išlaikyti paimtą svetimą daiktą, tuoj pat po vagystės padarymo panaudoja fizinį smurtą, grasina tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atima galimybę nukentėjusiajam pasipriešinti⁶⁸. Manytina, kad minėtos šalys taip siekia apibrėžti dažnai teorijoje ir teismų praktikoje skirtingai suvokiamą turto pagrobimo baigtumo momentą. Tačiau, atsižvelgiant į Lietuvos teisės doktrinoje suformuotą nuostatą, kad pagrobimui konstatuoti nepakanka paimti svetimą turtą, jis turi būti ir užvaldytas, todėl smurto naudojimas ir po svetimo turto paėmimo įvyksta dar pagrobimui nesibaigus. Taigi, gerai išnagrinėjus vagystės baigtumo momentą, suprantama, kad tokių nuostatų įtvirtinimas BK nėra reikalingas. Be to, Japonijoje nesvarbus ir smurto naudojimo tikslas, nes remiantis Japonijos BK 283 straipsniu plėšimas inkriminuojamas ir tada, kai vagis panaudoja fizinį ar psichinį smurtą pagrobtam turtui išlaikyti, siekdamas išvengti baudžiamosios atsakomybės ar sunaikinti vagystės įkalčius⁶⁹.

Išvados

1. Vagystę kvalifikuojantis požymis *atvirai* reiškia, kad pagrobimas daromas nusikalstamos veikos vietoje dalyvaujant kaltininkui pašaliniam asmeniui, kuris pastebi vagystės faktą, suvokia kaltinin-

⁶⁵ Kauno apygardos teismas. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-679-60/2007*.

⁶⁶ The Swedish Penal Code. Prieiga per internetą: <http://www.government.se/government-policy/judicial-system/the-swedish-penal-code/>. Уголовный кодекс Турции. Санкт Петербург, 2003, p. 314; The Penal Code of Japan. EHS Law bulletin series EHS Vol. II. PA-PC. 2006; Penal Code of Canada. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://wings.buffalo.edu/law/bclcl/web/website.codecomp2.htm>>.

⁶⁷ Penal Code of Canada. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://wings.buffalo.edu/law/bclcl/web/website.codecomp2.htm>>.

⁶⁸ Уголовный кодекс Республики Польша. Санкт-Петербург, 2001.

⁶⁹ The Penal Code of Japan. EHS Law bulletin series EHS Vol. II. PA-PC. 2006, p. 47.

- ko daromų veiksmų esmę ir parodo kaltininkui suprantąs, kad vyksta svetimo turto pagrobimas, o kaltininkas suvokia veikiąs atvirai.
2. Jei kaltininkui imant svetimą turtą arba vėliau, tačiau iki pagrobimo baigtumo momento, jį aptinka pašaliniai asmenys, bet kaltininkas neatsisako savo ketinimų pagrobti svetimą turtą ir tęsia pagrobimą, slapta vagystė perauga į atvirą.
 3. Jei esant nebaigtai atvirai vagystei panaudojama prievarta siekiant užvaldyti turtą, atvira vagystė perauga į plėšimą. Kad atvira vagystė peraugtų į plėšimą, svarbus laiko veiksnys (smurtas turi būti panaudotas iki turto pagrobimo baigtumo) ir prievartos panaudojimo tikslas – siekiant pagrobti turtą. Todėl atviru pagrobimu, o ne plėšimu pripažintini tie atvejai, kai grobimo metu smurtas naudojamas ne paimtam turtui išlaikyti, o siekiant išvengti atsakomybės už nusikalstamą veiką arba prievarta panaudojama pagrobus turtą. Smurtinių veiksmų panaudojimas po baigtos vagystės negali liudyti apie vieno nusikaltimo peraugimą į kitą ir smurtiniai veiksmai turi būti kvalifikuojami atskirai.
 4. Atsižvelgiant į tai, kad nustačius vagystę kvalifikuojantį požymį *atvirai* nebus pasiekiami įstatymų leidėjo numatyti tikslai: suvienodinti baudžiamąją atsakomybę už svetimo turto pagrobimą iš rankinės ar pan. (kišenvagystę) ir svetimo turto pagrobimą tiesiogiai iš nukentėjusiojo rankų, ir kad atviras pagrobimas nedaro akivaizdžios įtakos vagystės pavojingumo laipsnio pakitimui, tikslinga šį vagystę kvalifikuojantį požymį panaikinti.

LITERATŪRA

Teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 89-2741.
2. LTSR baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 1961, nr. 18-147.
3. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 7, 38, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 166, 167, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 194, 196, 197, 198, 198⁽¹⁾, 198⁽²⁾, 199, 202, 213, 214, 215, 225, 227, 228, 231, 233, 235, 252, 256, 257, 262, 284, 285, 312 straipsnių, priedo pakeitimo ir papildymo, XXVI, XXX skyrių pavadinimų pakeitimo ir kodekso papildymo 256⁽¹⁾, 257⁽¹⁾ straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 81-3309.
4. 1994 m. liepos 19 d. įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, Pataisos darbų ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 60-1182.
5. The Swedish Penal Code [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.government.se/government-policy/judicial-system/the-swedish-penal-code/>.
6. Penal Code of Canada [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://wings.buffalo.edu/law/bclc/web/website.codecomp2.htm>.
7. Уголовный кодекс ФРГ. 1871.
8. Уголовный кодекс Республики Польша. Санкт-Петербург, 2001.
9. The Penal Code of Japan. EHS Law bulletin series EHS Vol. II. PA-PC. 2006.
10. Уголовный кодекс Турции. Санкт Петербург, 2003.

Specialioji literatūra

11. ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Vilnius, 2001.
12. БОЙЦОВ, А. И. *Преступления против собственности*. СПб, 2002.
13. БОРЗЕНКОВ, Г. Н.; КОМИССАРОВ, В. С. *Курс уголовного права. Особенная часть*. Том 3. Москва, 2002.
14. CLARKSON, C. M. V. *Understanding Criminal Law. Fourth edition*. London, 2005.
15. DRAKŠIENĖ, A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*, 2000, t. 37.
16. FEDOSIUKAS, O. (et al.) *Lietuvos baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Vilnius, 2013.
17. ФОЙНИЦКИЙ, И. Я. *Курс уголовного права. Часть Особенная. Посягательства личные и имущественные*. СПб., 1912.

18. ГРИШИН А. В.; КУЗЬМИН В. А.; И МАЙОРОВ В. А. *Уголовное право Российской Федерации*. Москва, 2006.
19. КОЗАЧЕНКО, И. Я.; НЕЗМАНОВА, З. А.; НОВОСЕЛОВ, Г. П. *Уголовное право. Особенная часть*. Москва, 2001.
20. *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации*. Отв. ред. А. В. Наумов. Москва: Юристъ, 2004.
21. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso komentaras*. Vilnius, 2003.
22. *Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso komentaras*. Vilnius, 1989.
23. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras*. Vilnius, 2009.
24. ЛОПАШЕНКО, Н. А. *Преступления против собственности*. Москва: ЛексЭст, 2005.
25. ПЛОХОВА, В. И. *Ненасильственные преступления против собственности*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003.
26. *Российское уголовное право. Особенная часть*. Под ред. А. И. Рагора. Москва, 2004.
27. SMITH, A. T. H. *Property offences. The protection of property through the criminal law*. London, 1994.
28. *Уголовное право. Особенная часть: Учебник*. Москва, 2004.
29. ВЕКЛЕНКО, В. В. *Квалификация хищений*. Омск., 2000.
30. VOSYLIŪTĖ, A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje. *Teisė*, 2007, t. 64.
31. WALKLEY, J. T. *Larceny aspects* [interaktyvus. Žiūrėta 2009-05-25]. Prieiga per internetą: <<http://www.johnwalkleylaw.com/PracticeAreas/Larceny.asp>>.

Teismų praktika

32. Teismų praktikos bylose dėl nusikaltimų žmogaus gyvybei apžvalga. *Teismų praktika*, 2004, nr. 21.
33. Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga. *Teismų praktika*, 2005, nr. 23.
34. ВС СССР Пленум 5 сентября 1986. No. 11.
35. Бюлл. ВС РФ. 2002. No 3.
36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-571/2006*.
37. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-87/2010*.
38. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-488/2011*.
39. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-91/2013*.
40. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-152/2013*.
41. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-245-696/2015*.
42. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-272-648/2015*.
43. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyrius. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-12-699/2016*.
44. Kauno apygardos teismas. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-068-462/2006*.
45. Kauno apygardos teismas. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-507-238/2007*.
46. Kauno apygardos teismas. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-679-60/2007*.
47. Kauno apygardos teismas. *Nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-255-397/2015*.
48. Alytaus rajono apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-70-224/2008*.
49. Jonavos rajono apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-47-814/2013*.
50. Kauno apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-377-919/2017*.
51. Kauno apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-233-966/2017*.
52. Klaipėdos miesto apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-724-158/2007*.
53. Klaipėdos miesto apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-264-526/2008*.
54. Marijampolės rajono apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-18-416/2008*.
55. Utenos rajono apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-19-373/2008*.
56. Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1089-05/2004*.

57. Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-288-296-2008.*
58. Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-76-276/2008.*
59. Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-143-296-2008.*
60. Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-317-463/2008.*
61. Vilniaus miesto pirmasis apylinkės teismas. *Nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-330-276/2008.*

Kita

62. *Aiškinamasis raštas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 20, 38, 42, 45, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 172, 178, 182, 225, 227, 231, 252, 284, 285 straipsnių, XXVI skyriaus pavadinimo pakeitimo įstatymo projekto“.* Lietuvos Respublikos Seimas, 2007.

63. [interaktyvus. Žiūrėta 2010-06-25]. Prieiga per internetą: <<http://wings.buffalo.edu/law/bclcl/web/website.codelcomp2.htm>>.

64. [interaktyvus. Žiūrėta 2013-05-07]. Prieiga per internetą: <<http://www.johnwalkleylaw.com/PracticeAreas/Larceny.asp>>.

OVERT THEFT AND THE PECULIARITIES OF THE QUALIFICATION

Armanas Abramavičius

Andželika Vosyliūtė

S u m m a r y

The article focuses on understanding the Overt theft as one of the aggravating elements of the theft stipulated in Part 2 of Article 178 of the Criminal Code of Lithuania. The content of Overt theft is presented. Moreover, the authors show the difficulties of the Criminal law concerning the aggravated theft enforcement in judicial practice; evaluate the expediency of the Overt theft defined by the Criminal law as aggravating one, discusses the issue of judicial problems relating to the Overt theft. On the basis of the analysis performed in the article, the authors propose to define Overt theft as the theft that is carried out at the place of the offence in the presence of the foreign person of offender who observes the presence of theft, perceives the essence of the action of the offender, shows the offender that he is aware of the stealing, and the offender aware of acting openly. In accordance with the analysis of the practice of the courts and the theory of the criminal law the authors also concluded that the Secret theft turns into the Overt theft, if the offender is detected by foreign person while stealing, does not refuse to steal; the Overt theft turns into the robbery, if the offender during the incomplete theft uses the violence in order to steal. Moreover, the authors indicate that in the light of the fact that the stipulating the Overt theft as one of the aggravating elements of the theft will not achieves the objectives; as well as does not affect the degree of danger of the theft; it shall be proposed to abolish it.

Įteikta 2017 m. birželio 23 d.

Priimta publikuoti 2017 m. spalio 26 d.